

# **„Każdy ma jakiś talent”**

## **PROGRAM WŁASNY PRACY ŚWIETLICY SZKOLNEJ**

**SZKOŁY PODSTAWOWEJ  
INTEGRACYJNEJ NR 135  
W WARSZAWIE**

opracowała Magdalena Słobodzin-Wald

## **Wstęp**

Każda świetlica tworzona w ramach szkoły stanowi jej integralną część i jest z nią ściśle związana. Chociaż jest elementem szkolnego systemu, posiada swój specyficzny charakter, odmienną organizację i dysponuje wieloma środkami oddziaływania na swoich podopiecznych. Świetlica szkolna, przede wszystkim pełni funkcję opiekuńczo-wychowawczą i jest miejscem, w którym dzieci spędzają swój czas wolny. Stosowane tam metody pracy muszą więc uwzględnić podstawowe funkcje czasu wolnego – odpoczynek, rozrywkę, rozwijanie zainteresowań.

Świetlice są jednak wolne od wymagań programowych oraz konkretnych treści.

O wprowadzonej tematyce oraz realizowanych formach i metodach decydują wychowawcy oraz wychowankowie. Większość świetlic wybiera realizację zajęć świetlicowych w oparciu o Roczny Plan Pracy Świetlicy i tygodniowy rozkład zajęć, poprzez wprowadzenie tzw. hasła tygodnia i pracę wokół niego różnymi formami aktywności.

## **Wprowadzenie do programu**

„Każdy ma jakiś talent” to program mojego autorstwa adresowany do uczestników świetlicy szkolnej, czyli do uczniów z klas I-III. Założeniem programu jest promowanie pozytywnych cech, postaw, umiejętności oraz talentów przez zastosowanie różnorodnych form dziecięcej aktywności.

Konstruując ów program wykorzystałam psychologiczną koncepcję Abrahama H. Maslow'a dotyczącą człowieka samorealizującego się. Mówił o samorealizacji - wymieniał ją jako potrzebę człowieka. Jest ona potrzebą wyższą, która pojawia się po zaspokojeniu potrzeb niższego rzędu tj. fizjologiczne, bezpieczeństwa, szacunku, przynależności i miłości. Następną grupą potrzeb jest samorealizacja, czyli realizowanie swoich potencjalnych możliwości. Autor wymienia także dwa rodzaje twórczości: opartej na talencie i twórczość oparta na samorealizacji. Twórczość oparta na samorealizacji jest twórczością bez „dzieł wyjątkowych”, która może się ujawnić w różnych dziedzinach życia, a poziom tej twórczości jest dostępny dla każdego.

Wykładnią koncepcji pedagogicznej dla mojego programu są założenia Marii Montessorii dotyczące poszanowania potrzeb i natury dziecka, jego zainteresowań i doświadczeń.

Wychowanie w jej rozumieniu oznacza wspomaganie i wspieranie dziecka. Nauczyciel staje się partnerem, jest pokornym przewodnikiem. Darzy dziecko szacunkiem, ma czas i cierpliwość. Pozwala popełniać błędy, lecz stanowczo przeciwstawia się złu.

Opierając się na opisanych założeniach teoretycznych wychodzę naprzeciw możliwościom uczniów naszej szkoły, by w ramach zajęć świetlicowych umacniać ich poczucie wartości, dać możliwość samorealizacji i w atmosferze wzajemnego poszanowania, wypromować ich cechy, umiejętności i talenty.

## **Cele edukacyjne**

Program „Każdy ma jakiś talent” ściśle koreluje z założeniami Podstawy Programowej Kształcenia Ogólnego dla Szkół Podstawowych w odniesieniu do kształtowania u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie, takie jak: wytrwałość, poczucie własnej wartości, szacunek dla innych ludzi,

gotowość do uczestnictwa w kulturze, podejmowanie inicjatyw oraz do pracy zespołowej. Program będzie realizowany zgodnie z misją szkoły, którą określa motto „Każde dziecko ma prawo do rozwijania myślenia pozytywnego o sobie i otaczającym go świecie”.

## **Cel ogólny**

Wzmacnianie pozytywnego obrazu siebie przez podnoszenie umiejętności dzieci w obszarze aktywności plastycznej, muzycznej, ruchowej, aktywności badawczej, a także działalności twórczej.

## **Zadania dla nauczyciela**

W toku realizowania wyznaczonych celów ukierunkowanych na dziecko nauczyciel ma za zadanie:

- motywowanie uczniów do aktywności
- wyrabianie potrzeby osiągnięć przez nagradzanie
- odkrywanie i rozwijanie indywidualnych uzdolnień dziecka
- rozwijanie inwencji twórczej w różnych formach aktywności twórczej dziecka: plastyka, muzyka, taniec i teatr;
- wspieranie samodzielnych działań i zabaw twórczych dziecka;
- organizowanie sytuacji edukacyjnych umożliwiających dziecku kontakt z różnymi dziedzinami sztuki: malarstwo, rzeźba, muzyka, ruch, taniec i teatr
- kształtowanie umiejętności wyrażania własnych doznań i przeżyć
- rozwijanie pomysłowości i wyobraźni w działaniu poprzez dostarczanie dziecku materiałów, narzędzi i środków oraz wskazywanie na różne możliwości ich wykorzystania;
- zaspokajaniu poczucia bezpieczeństwa, akceptacji, budowaniu pozytywnego obrazu samego siebie, w grupie rówieśniczej.

## **Cele szczegółowe**

- rozbudzanie muzycznych zainteresowań,
- kształtowanie umiejętności słuchania prostych utworów muzycznych,
- nauka śpiewania piosenek,
- rozbudzanie plastycznych zainteresowań,
- uwrażliwienie dzieci na piękno natury i dzieł sztuk plastycznych,
- rozwijanie wyobraźni i twórczej aktywności w dziedzinie muzyki, plastyki, teatru, próby łączenia działań artystycznych,
- rozbudzanie zainteresowań światem przyrody
- rozwijanie umiejętności przedstawiania poznanych utworów za pomocą gestu, mimiki, ruchu,
- motywowanie do aktywności ruchowej
- kształcenie umiejętności współdziałania w grupie

Wymienione cele pozwalają na urozmaicenie zajęć świetlicowych, co podczas realizacji programu „Każdy ma jakiś talent” daje możliwość obserwacji dzieci i uchwycenia ich szczególnych umiejętności, cech, zdolności i talentów.

## **Przewidywane efekty osiągnięć dzieci**

Dzięki realizacji treści przedstawionych w programie zajęć świetlicowych dziecko:

- odkrywa własne możliwości i uzdolnienia
- potrafi słuchać, patrzeć, tworzyć i wyrażać własne przeżycia w kontaktach z różnymi dziedzinami sztuki,
- kształci i wzbogaca własną pomysłowość, wyobraźnię oraz inwencję twórczą w różnych formach aktywności,
- jest oswojone z publicznymi występami
- potrafi współdziałać w zespole,
- odczuwa radość i satysfakcję z pozytywnych efektów własnych działań.

## **Metody i formy realizacji programu**

Program zajęć w świetlicy szkolnej „Każdy ma jakiś talent” ma na celu wzmacnianie pozytywnego obrazu siebie we wszystkich przejawach aktywności dziecięcej.

Wdrożenie i realizacja programu wskazuje na konieczność integracji zajęć plastycznych, muzycznych, teatralnych, ruchowych, dydaktycznych.

Dobór metod i form pracy z dzieckiem sprzyjać będzie odkrywaniu wrodzonych uzdolnień oraz rozwojowi aktywności i twórczości dziecięcej.

## **Na kształtowanie postawy twórczej dziecka korzystnie wpływają:**

- metody aktywizujące – odkrywanie, poszukiwanie, przeżywanie i działanie
- metody słowne - rozmowa, opowiadanie, objaśnienie, instrukcja słowna, zagadka
- oglądowe – pokaz, wzór, przykład
- eksponujące

Realizując program nie wolno zapominać też o zabawie jako obowiązującej w świetlicy formie spędzania czasu. Forma zabawowa powinna dominować w zajęciach o charakterze artystycznym i dlatego wskazane jest stosowanie następujących form pracy z dziećmi :

- *zabawy twórcze;*
- *zabawy inscenizowane;*
- *zabawy ruchowe;*
- *zabawy przy muzyce;*
- *wycieczki;*
- *spotkania z ciekawymi ludźmi*

- konkursy;
- uroczystości;
- wystawy.

## **Warunki realizacji programu**

Zaproponowany program przyczynia się do rozwoju i wychowania dzieci w wieku wczesnoszkolnym. Umożliwia zaspokajanie naturalnej potrzeby samorealizacji w dziedzinach działalności dziecięcej.

Wysiłek podejmowany w ramach pracy opiekuńczo – wychowawczej w świetlicy szkolnej przyniesie efekty, jeżeli:

- treści, formy i metody pracy uwzględniać będą oczekiwania dzieci, będą dostosowane do ich potrzeb i zainteresowań oraz możliwości,
- działania realizowane będą wspólnie z innymi nauczycielami oraz rodzicami.

Program ten można realizować w naszej placówce, ponieważ posiadamy odpowiednią bazę lokalową. Sale świetlicowe mają właściwe wyposażenie, odpowiednie do wszelkich form aktywności dziecięcej i potrzeb dziecka. Obejmują one:

- stoliki idealne do prac grupowych i zajęć plastycznych
- zaplecze plastyczne; narzędzia pracy, materiał do zajęć plastycznych, odzież ochronną dla dzieci,
- salę gimnastyczną i przybory do ćwiczeń ruchowych,
- odpowiednio dobraną literaturę dla dzieci,
- tablice do eksponowania twórczości dziecięcej
- bogaty zbiór literatury fachowej dla nauczyciela i literatury dziecięcej.

## **Ewaluacja programu**

Realizacja programu umożliwia nauczycielowi dokonywanie systematycznej ewaluacji, której można dokonać poprzez:

- zbadanie opinii rodziców
- analizę osiągnięć dzieci,
- udział w konkursach
- zdobyte przez dzieci wyróżnienia i nagrody.

Ewaluacja służy także samemu nauczycielowi, który ma na jej podstawie możliwość dokonania samooceny swojej pracy z dziećmi oraz okazję do refleksji nad swoimi kompetencjami, wiedzą merytoryczną o twórczości artystycznej dziecka w wieku przedszkolnym.

## **Treści programowe**

Treści programowe zajęć w świetlicy zostały podzielone na działy, z których każdy odnosi się do konkretnej formy aktywności dziecka. Działy te nie stanowią jednak oddzielnych części do realizacji, mogą się przenikać, co uatrakcyjni osiągnięcie zamierzonych celów.

**I. Zajęcia umuzykalniające** (aktywność muzyczna) – to część poświęcona kontaktom dziecka z muzyką. Są to zajęcia ze śpiewem, które doskonalą możliwości wokalne dzieci i pamięć słuchową. Służą także rozładowaniu napięć i integrowaniu zespołu świetlicowego. To również zabawy ruchowe o znaczeniu integrującym i rozwijającym wyobraźnię muzyczną, a także tańce doskonalące poczucie rytmu, pamięć ruchową oraz świadomość własnego ciała. W zajęciach muzycznych występuje także słuchanie muzyki i kształtowanie w ten sposób gustu muzycznego oraz przybliżenie wiedzy na temat dzieł muzycznych i ich twórców. W zajęciach umuzykalniających występuje także gra na instrumentach.

**II. Zajęcia plastyczne** (aktywność plastyczna) – ta część programu jest poświęcona działalności plastycznej dziecka. Pod kierunkiem swojego nauczyciela dziecko poznaje techniki plastyczne, narzędzia i środki wyrazu artystycznego służące do przedstawiania otaczającej rzeczywistości w formie plastycznej. Dziecko uczy się rozpoznawać i tworzyć barwy, projektować proste formy użytkowe i przestrzenne, rozwija własną pomysłowość i wyobraźnię.

**III. Zajęcia żywego słowa** (aktywność parateatralna) – należą do nich zajęcia kształtujące dykcję i zwalczające zaburzenia mowy. To także zabawy słowem, tworzenie krótkich tekstów – opowiadań, wierszy, komiksów itp., recytacja wierszy, scenki rodzajowe, inscenizacje, teatr cieni i lalek oraz przedstawienia okolicznościowe. Zajęcia te zbliżają dzieci do sztuki, przygotowują do aktywnego udziału w kulturze, sprzyjają inwencji twórczej, rozwijają kompetencje językowe i wreszcie uczą radzenia sobie z emocjami, przyczyniają się do podnoszenia własnej samooceny.

**IV. Zajęcia czytelnicze** (aktywność literacka) – wykorzystywany jest w nich tekst literacki. W okresie wczesnoszkolnym przybliżamy dzieciom książkę, próbujemy oswoić je z nią. Tekst literacki jest doskonałym narzędziem, by zapoznać dzieci z właściwą dykcją, nowymi słowami, pouczającymi sytuacjami i nową wiedzą. Zajęcia te służą doskonaleniu techniki czytania i rozumienia tekstu.

**V. Zajęcia sprawnych rąk** (aktywność techniczna) – zajęcia manualne, rozwijające orientację w przestrzeni, koncentrację, spostrzegawczość, dokładność i precyzję, uczą też organizowania i porządkowania miejsca pracy. Do zajęć tych należą działania związane z papieroplastyką: origami, materiały naturalne (liście, kasztany, szyszki, słomka, drewnem, metalem, szycie, zabawkarstwo i zdobnictwo wykorzystujące różnorodne materiały np. z recyklingu).

**VI. Gry i zabawy ruchowe** (aktywność ruchowa) – zaspokajają naturalną potrzebę ruchu u dzieci młodszych. Ulubioną formą zajęć ruchowych są wszelkie konkursy i turnieje sportowe.

**VII. Zajęcia dydaktyczne** (aktywność poznawcza) – służą wspomaganie dydaktycznych wysiłków szkoły, ćwiczą funkcje poznawcze, pogłębiają wiedzę zdobytą na lekcjach, myślenie logiczne, dowcip i pomysłowość. Zalicza się do nich zagadki, quizy, krzyżówki, rebusy, szarady, kalambury, gry planszowe, puzzle itp.

**VIII. Zabawy animacyjne** (fabularyzowane) – to zabawy, w których dzieci przenoszą się w inny świat, przyjmują różne role. Rozwijają wyobraźnię, pogłębiają wiedzę, kształtują twórcze myślenie, odpowiedzialność i współpracę w grupie. Zabawa fabularyzowana inspiruje uczestników do aktywności w zakresie rozmaitych form, angażuje wszystkie zmysły.

**IX. Imprezy i uroczystości** (aktywność artystyczna) – to spotkania o szczególnym znaczeniu i atmosferze, sprzyjające integracji i znacząco podnoszące atrakcyjność zajęć świetlicowych. Przygotowania do uroczystości lub imprezy to dla świetlicy duży projekt wymagający zaplanowanych działań, podziału zadań, odpowiedniej reklamy, przygotowania zaproszeń, dekoracji, programu artystycznego. Szczególną formą projektu są kiermasze, z których dochód przeznacza się na ważny dla dzieci cel.

**X. Spotkania z ciekawymi ludźmi** – służą poznawaniu interesujących fragmentów rzeczywistości. Dotyczyć to może ciekawych zawodów lub umiejętności.

Wymienione rodzaje zajęć zobrazuje przykład tygodniowego planu pracy świetlicy szkolnej:

## **Dzień tygodnia**

### **Rodzaj zajęć**

#### **Poniedziałek**

Zajęcia teatralne (czytanie lektur, bajek, wierszy i prasy, omawianie treści, samodzielne formułowanie zdań i wyrażanie myśli: improwizacje dziecięce – zabawy w role, doskonalenie pamięci oraz ćwiczenie dykcji)

Zajęcia muzyczne (nauka tekstów piosenek i utworów muzycznych, zabawy przy muzyce, czytanie lektur, wierszy prasy)

zajęcia sportowe (gry i zabawy zręcznościowe na boisku szkolnym lub świetlicy i na sali gimnastycznej)

zajęcia porządkowe (zmiana dekoracji, dbanie o kwiaty, prace porządkowe i kompletowanie gier, filmów, książek)

#### **Wtorek**

Zajęcia muzyczne (zabawy przy muzyce, rytmika, taniec)

zajęcia plastyczne i techniczne (wykorzystanie różnych form plastycznych; kredki, farby, plastelina, kolorowy papier, masa solna itp.)

zajęcia multimedialne (wykorzystanie programów komputerowych, prezentacji multimedialnych, utworów do słuchania, filmów, czytanie i słuchanie lektur, bajek,

wierszy, omawianie treści, poznawanie nowych gier i zabaw, zgadywanki)

### **Środa**

Zajęcia plastyczne (przygotowanie rekwizytów do przedstawień, łączenie różnych technik plastycznych)

zajęcia sportowe (gry i zabawy aktywizujące)

zajęcia teatralne (z zakresu głośnego czytania)

zajęcia plastyczno – techniczne (przygotowywanie dekoracji okolicznościowych, rozwijanie zdolności manualnych, podstawy origami kółkowego, realizacja tematów konkursowych)

### **Czwartek**

Zajęcia sportowe (gry i zabawy ruchowe)

zajęcia z kinezylogii edukacyjnej (gry i zabawy integracyjne, nauka bycia i życia w grupie)

zajęcia multimedialne (wykorzystanie prezentacji multimedialnych, programów komputerowych, utworów do słuchania, filmów, czytanie lektur, omawianie treści, poznawanie nowych gier i zabaw)

### **Piątek**

Zajęcia wyrównawcze (ćwiczenia ortograficzne „Ortografia na wesoło”)

zajęcia twórcze (rozwijanie procesów myślowych – krzyżówki, rebusy, łamigłówki)

zajęcia sportowe (gry i zabawy zręcznościowe na boisku szkolnym lub w świetlicy i na sali gimnastycznej, poznawanie nowych dyscyplin sportowych i zasad bezpieczeństwa podczas ćwiczeń)

głośne czytanie (zdobywanie wiedzy dotyczącej języka i kultury, poznawania nowych utworów literackich i tradycji regionu)

Powyższy przykład przedstawia zróżnicowane propozycje zajęć odbywające się w świetlicy w poszczególnych dniach tygodnia. Należy się domyślać, że zajęcia takie jak odrabianie zadań domowych oraz ruchowe odbywają się codziennie i ze względu na swoją powtarzalność, ujmowane są w ramowym planie dnia.

Podczas realizacji proponowanych zajęć w myśl programu „Każdy ma jakiś talent” należy zwracać uwagę na umiejętności dzieci, pozytywne cechy osobowości, możliwości i zdolności oraz talenty. Wydobywanie z uczniów ich potencjału i uświadamianie im tego, iż są cenne podniesie ich motywację do nauki i zachęci do aktywności.

## **Oto kilka umiejętności, cech, talentów i zdolności, które można zaobserwować u dzieci:**

**Związane z ciałem**, np.: staranne uczesanie, dbanie o ubranie, ładny styl ubierania, prawidłowe korzystanie z łazienki, wspaniały uśmiech i in.

**Zdolności fizyczne** (duża motoryka): wysoko skacze, szybko biega, szybko chodzi, dobrze rzuca, dobrze kręci hula-hop, umie skakać na skakance i in.

**Zdolności fizyczne** (mała motoryka) ma ładny charakter pisma, ładnie rysuje, buduje modele

**Zdolności artystyczne**: dobry w origami, malowaniu, dekorowaniu, fotografii,

wyszywaniu, wycinankach i in.

**Osobiste cechy charakteru:** twórczy, przyjazny, nieustraszony, nie poddaje się, szybko myśli, stanowczy, spokojny, wesoły, uprzejmy, komiczny, zabawny, zgodny i in

**Cechy społeczne:** przywódca, ładnie się bawi, umie przegrywać, umie wygrywać, mówi „dziękuje”, „mówi proszę”, pomaga innym, wspiera innych, dobry gospodarz, dobra siostra/brat/kuzyn, grzeczny, czeka na swoją kolej i in.

**Zdolności sportowe:** dobry w koszykówce, kolarstwie, narciarstwie, grze w piłkę i in

**Uzdolnienia muzyczne:** umie grać na jakimś instrumencie, śpiewa w chórze, ma dobry słuch

**Uzdolnienia związane ze światem natury:** dobry w opiece nad zwierzętami, obserwacji ptaków, ochronie środowiska, podróżowaniu, odkrywca itp.

uzdolnienia szkolne: ortografia, matematyka, czytanie, pisanie, komputery, dobre sprawowanie, lubi się uczyć, punktualny, opuszcza mało lekcji

**Szczególne uzdolnienia:** gry planszowe, krzyżówki, zdobywanie wiadomości, oszczędzanie pieniędzy, dawanie prezentów, naprawa różnych rzeczy, czytanie wskazówek itp.

**Uzdolnienia związane z domem:** dobry w sprzątaniu, myciu naczyń sprzątaniu pokoju, pamiętaniu o obowiązkach, odkładaniu rzeczy na miejsce, gaszeniu światła i inne.

Bibliografia:

1. „Metody i formy zajęć świetlicowych. Scenariusze i propozycje zajęć”. Danuta Kmita Studium Prawa Europejskiego
2. „Organizacja pracy świetlicy”. Ewa Nowak Studium Prawa Europejskiego
3. „Co dzień mądrzejsze. 365 gier i zabaw kształtujących charakter, wrażliwość i inteligencję emocjonalną dziecka” D. Chapman Weston, M. S.Weston, Prószyński i S-ka, Warszawa 1996
4. „Uczymy się nauczać” R. I. Arends, WSiP, Warszawa 1998
5. „Twórczość w ujęciu Masłowa” <http://psychologia-tworczosci.wyklady.org>
6. „Zasady wychowania wg M. Montessori” <http://malyodkrywca.edu.pl>